

पद्मिनी 1 The lotus plant; पद्मिनी नक्तमुन्निद्रा Kāv. 4. 45; सुरगज इव विभ्रत् पद्मिनीं दन्तलमाम् Ku. 3. 76; R. 16. 68; Me. 83; M. 2. 13; निरास भृङ्गं कुपितेव पद्मिनी Bk. 2. 6. -2 An assemblage of lotus flowers. -3 A pond or lake abounding in lotuses; पुष्पैश्चान्यैः परिक्षितं पद्मिन्या च सपद्मया Rām. 3. 1. 6; क्षीणतोयानिलार्काभ्यां हतत्विविधं पद्मिनी । बभूव पाण्डवी सेना तव पुत्रस्य तेजसा ॥ Mb. 7. 153. 20. -4 The fibrous stalk of a lotus. -5 A female elephant. -6 A woman of the first of the four classes into which writers on erotical science divide women; the रतिमञ्जरी thus defines her:—भवति कमलनेत्रा नासिकाक्षुद्ररन्ध्रा अविरलकुचयुग्मा चारुकेरी कृशाङ्गी । मृदुचनसुखीला गीतवाद्यानुरक्ता सकलतनुसुवेशा पद्मिनी पद्मगन्धा ॥ -Comp. -ईशः, -कान्तः, -वल्लभः the sun. -कण्टकः a. kind of leprosy. -खण्डम्, -षण्डम् a multitude of lotuses; a place abounding in lotuses.

पद्मेशयः An epithet of Viṣṇu.

पद्य a. 1 Consisting of Padas or lines. -2 Measuring a pada. -3 Belonging to the foot; श्रीविष्णुपद्या मनुजस्तुलस्याः श्वसन् शवो यस्तु न वेद गन्धम् Bhāg. 2. 3. 23. -4 Marked with footsteps. -5 Belonging to a word. -6 Final. -द्यः 1 A Sūdra. -2 A part of a word. -द्या 1 A footpath, path, way. -2 Sugar. -द्यम् 1 A stanza or verse (consisting of four lines); मदीयपद्यरत्नानां मञ्जूषेया मया कृता Bv. 4. 45; पद्यं चतुष्पदी तच्च वृत्तं जातिरिति द्विधा Chand. M. 2. -2 Praise, panegyric (स्तुति).

पद्मः 1 A village. -2 A village road. -3 The earth. -4 N. of a district.

पद्मः, -द्वम् 1 The world of human beings (भूलोक). -2 A car. -3 A road; (also पद्म in this sense). -4 The earth.

पद्म 1 U. (पनायति-ते, पनायित or पनित) 1 To praise, extol; cf. पण्. -2 (Ātm.) To rejoice at, be glad of.

पद्मस्यति Den. P. To be admirable.

पद्मस्यु a. Showing one's self worthy of admiration; glorious.

पद्मायित, -पनित a. Praised.

पद्मः (-नूः) Ved. Admiration, praise.

पद्मसः 1 The bread-fruit or jack tree. -2 A thorn. -सा, -सी 1 A kind of malady, pustular and phlegmonoid inflammation of the skin or external organs. -2 A female monkey. -3 A female demon. -सम् The fruit of the bread-fruit tree.

पद्मसिका Pustules on the ears and neck.

पद्मन् 1, 10 P. To go, to travel.

पद्मन्थक a. Produced in or on the way.

पद्म, पद्मग See under पद्.

पद्मिः The moon.

पदी m. [cf. Uṇ 3. 159] 1 The sun. -2 The moon.

पपु a. Fostering, protecting. -पुः f. A foster-mother.

पम्पा 1 N. of a lake in the Dandakā forest; इदं च पम्पाभिधानं सरः U. 1; R. 13. 30; Bk. 6. 73. -2 N. of a river in the south of India.

पय 1 Ā. (पयते) To go, move.

पयस् n. 1 Water; Bhāg. 8. 2. 4; पयसा कमलं कमलेन पयः पयसा कमलेन विभाति सरः. -2 Milk; पयःपानं भुजङ्गानां केवलं विषवर्धनम् H. 3. 4; R. 2. 36, 63; 14, 78 (where both senses are intended). -3 Semen virile. -4 Food. -5 Ved. Night. -6 Vital spirit, power, strength (Ved). (पयस् is changed to पयो before soft consonants). -Comp. -गलः, -डः 1 hail. -2 an island. -घनम् hail. -चयः (पयश्चयः) a reservoir or lake. -जम् a lotus; पातामेतौ पयोजोदरललिततलौ पङ्कजाक्षस्य पादौ । विष्णुपादादि स्तोत्रम् 12. °योनिः (same as पद्मयोनि = Brahmadeva); पयोजयोनिः प्रणिधाय मानसं व्यधत्त यस्यामरविन्दलोचनः Śāhendra 3. 37. -जन्मन् m. a cloud. -दः a cloud; Me. 7; मत्तः सदाचारयुक्ते कलङ्कः पयोदवातादिव दर्पणस्य R. 14. 37. °सुहृद् m. a peacock. -धरः 1 a cloud; पयोधरघनीभावस्तावदम्बरमध्यगः । आरुषोपगमस्तत्र यावन्नेव प्रवर्तते ॥ Subh. Ratn. (this refers both to a cloud and a woman's breast). -2 a woman's breast; पद्मापयोधरतटी Git. 1; विपाण्डुभिर्मूर्त्तयः पयोधरैः Ki. 4. 24. (where the word means 'a cloud' also); R. 14. 22. -3 an udder; पयोधरीभूतचतुःसमुद्रां जुगोप गोहृषधरामिबोर्वाम् R. 2. 3. -4 the cocoa-nut tree. -5 the backbone or spine (कशेरुक). -धस् m. 1 the ocean. -2 a pond, lake, a piece of water. -3 a rain-cloud. -धारागृहम् a bath-room with flowing water. -धिः, -निधिः the ocean; प्रयान्ति नद्यस्त्वरितं पयोनिधिम् R. 2. 7; N. 4. 50. -पूरः a pool, lake. -भृत् m., -मुच् m. a cloud; यदि नासारभृतः पयोभृतः Śi. 16. 61; करीव सिक्तं पृषतेः पयोमुचाम् R. 3. 3; 6. 5. -मानुषी a water-nymph. -रयः the current of a river. -राशिः the ocean. -वाहः a cloud; प्रावृषेण्यं पयोवाहं विद्युदैरावताविन R. 1. 36. -व्रतः, -व्रतम् subsisting on mere milk (as a vow); दिनमेकं पयोव्रतः Ms. 11. 144. cf. अदितिपयोव्रतम् Bhāg. 8. 16.

पयस्य a. 1 Milky, made of milk. -2 Watery. -स्यः A cat. -स्या Curds.

पयस्यति, पयायते Den. P. To flow, to act like milk; कामं मदीक्षामयकामधेनोः पयायतामभ्युदयस्त्वदीयः N. 14. 79.

पयस्वल a. Rich in milk, yielding copious milk. -लः A goat.

पयस्विन् a. Milky, juicy. -नी 1 A milch-cow; प्रदक्षिणीकृत्य पयस्विनीं ताम् R. 2. 21; 54, 65. -2 A river. -3 A she-goat. -4 Night.

पयोधिकम् The cuttle-fish bone.

पयोः The Khadira tree.